Journal of Accounting Advances, (2026) 18(1): 393-426
Doi: 10.22099/jaa.2026.54273.2542

Journal of Accounting Advances (JAA)
Journal homepage: https://jaa.shirazu.ac.ir

Shiraz University

Examining the Impact of Environmental, Social, and Corporate Governance (ESG) Sustainability on Corporate Stressors

Mehran nosratzadeh[1], Zohreh Hajiha[*2], Norooz Noorollahzadeh[3], Roya Darabi[4]

1. Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. Mehran.nosratzadeh@iau.ac.ir
2. Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. Drzhajiha@iau.ac.ir
3. Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. nour547@iau.ac.ir
4. Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. royadarabi@iau.ac.ir

ARTICLE INFO

Received: 2025-09-13
Revised: 2026-04-05
Accepted: 2026-04-25

*Corresponding author:

Zohreh Hajiha
Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: Drzhajiha@iau.ac.ir

ABSTRACT

This study aims to investigate the impact of Environmental, Social, and Corporate Governance (ESG) sustainability on the stressors encountered by firms. Sustainability is considered as an integrated framework encompassing three dimensions: environmental, social, and corporate governance, each examined separately and in combination within the analytical models. Stressors comprise a set of organizational, social, and regulatory pressures that can affect firm performance. The data for this research were extracted from 196 firms listed on the Tehran Stock Exchange (TSE) over the period spanning 2014 to 2023. The analysis was conducted using the Generalized Least Squares (GLS) method. The research model results indicated that all three dimensions of sustainability, Environmental Sustainability, Social Sustainability, and Corporate Governance Sustainability, individually exerted a significant negative effect on the identified stressors. These findings suggest that each dimension of sustainability plays an effective role, independently, in mitigating organizational tensions. By providing an analytical and empirical framework for measuring the effects of sustainability policies on organizational stress, this research fills existing gaps in the scientific literature and offers practical tools for managers, policymakers, and investors. The findings underscore that sustainability is not merely an ethical and social obligation but also a strategic tool for reducing organizational stress, enhancing performance, and achieving sustainable competitive advantage.

1. Introduction

In today's competitive and dynamic business environment, companies are increasingly exposed to various organizational, financial, operational, and environmental pressures. These pressures, commonly referred to as corporate stressors, can adversely affect firm performance, managerial decision-making, stakeholder relationships, and long-term sustainability. At the same time, growing global attention to sustainable development has encouraged companies to adopt broader responsibilities beyond traditional profit maximization. In this regard, Environmental, Social, and Governance (ESG) sustainability has emerged as an important framework for evaluating corporate behavior and organizational performance. ESG practices are widely recognized as mechanisms for improving transparency, strengthening stakeholder confidence, enhancing corporate reputation, and reducing organizational risks and uncertainties.

Environmental sustainability emphasizes responsible resource utilization, pollution prevention, and compliance with environmental regulations. Social sustainability focuses on employee welfare, customer satisfaction, social responsibility, and relationships with local communities. Corporate governance sustainability, in turn, highlights transparency, accountability, effective supervision, and responsible managerial decision-making. These three dimensions can contribute to organizational stability by improving relationships with stakeholders, strengthening internal control mechanisms, and reducing operational and managerial uncertainties.

In recent years, sustainability reporting and ESG performance have attracted considerable attention from investors, regulators, policymakers, and academic researchers. Companies are increasingly expected to disclose information regarding their environmental activities, social responsibilities, and governance structures. Such disclosures can promote accountability and strengthen corporate resilience, particularly under uncertain economic conditions. This issue is particularly important in emerging markets, including Iran, where economic fluctuations, financial constraints, and changing stakeholder expectations create additional challenges for businesses. Despite the growing importance of ESG sustainability, examining its relationship with corporate stressors remains an important research area. Understanding whether environmental sustainability and sustainability reporting in the social and corporate governance dimensions can influence corporate stressors may provide valuable insights into the role of sustainability practices in improving organizational stability and long-term competitiveness. Accordingly, the present study investigates the effect of environmental sustainability, social

sustainability reporting, and corporate governance sustainability reporting on corporate stressors among companies listed on the Tehran Stock Exchange.

2. Hypotheses

Based on the theoretical foundations and research objectives, the following hypotheses are proposed:

H1: Environmental sustainability has an effect on the corporate stressors faced by companies.

H2: Social sustainability reporting has an effect on the corporate stressors faced by companies.

H3: Corporate governance sustainability reporting has an effect on the corporate stressors faced by companies.

3. Methods

This study is applied in terms of purpose and correlational in terms of research method. The statistical population consists of companies listed on the Tehran Stock Exchange, from which 196 companies were selected based on screening criteria and data availability. The research covers a ten-year period from 2014 to 2023 (1393–1402 in the Iranian calendar). The required financial and non-financial data were collected from companies' financial statements, annual reports, and related corporate disclosures.

In this study, corporate stressors are considered the dependent variable, while environmental sustainability, social sustainability reporting, and corporate governance sustainability reporting are the main independent variables. Furthermore, six control variables, including growth opportunities, financial leverage, firm size, liquidity, sales growth, and firm age, were incorporated into the research models to control for firm-specific characteristics and improve the explanatory power of the estimations.

Considering the panel data structure and the potential presence of heteroscedasticity and autocorrelation, the Generalized Least Squares (GLS) method was employed to estimate the research models and obtain more reliable statistical results.

4. Results

The empirical findings indicate that environmental sustainability has a negative and statistically significant effect on corporate stressors. This finding suggests that companies with stronger environmental performance tend to experience lower levels of organizational and operational pressures. Similarly, social sustainability reporting has a negative and significant relationship with

corporate stressors, indicating that greater attention to employee welfare, customer satisfaction, social responsibility, and stakeholder relationships is associated with reduced corporate stressors.

Furthermore, the results demonstrate that corporate governance sustainability reporting has a negative and statistically significant effect on corporate stressors. This finding highlights the importance of transparency, accountability, effective supervision, and responsible managerial practices in reducing organizational pressures.

Among the control variables, growth opportunities exhibit a positive and statistically significant relationship with corporate stressors in several estimated models. This suggests that companies with greater growth opportunities may experience additional financial and operational pressures arising from expansion activities, investment requirements, and increased organizational complexity. In contrast, firm size, liquidity, sales growth, and firm age generally do not demonstrate statistically significant relationships with corporate stressors in most model estimations.

The explanatory power of the research models is relatively high, with an R^2 value of approximately 72.6 percent, indicating that the independent and control variables explain a substantial proportion of the variation in corporate stressors. Overall, the findings indicate that all three dimensions of ESG sustainability have statistically significant negative effects on corporate stressors.

5. Discussion and Conclusion

The findings of this study emphasize the importance of environmental sustainability, social sustainability reporting, and corporate governance sustainability reporting in reducing corporate stressors. Environmental sustainability can help companies manage environmental risks, improve resource efficiency, comply with environmental regulations, and reduce uncertainties arising from environmental responsibilities. Social sustainability reporting can strengthen relationships with employees, customers, and other stakeholders, thereby improving trust, employee motivation, customer loyalty, and organizational resilience. Moreover, corporate governance sustainability reporting can reduce agency problems, improve managerial accountability, strengthen internal oversight, and enhance the quality of corporate decision-making. These mechanisms can collectively contribute to reducing organizational pressures and improving corporate stability.

The positive and significant relationship between growth opportunities and corporate stressors in several models also suggests that pursuing growth and expansion may create additional financial and operational challenges for

companies. Although growth opportunities can provide a basis for long-term development, they may simultaneously increase resource requirements, managerial complexity, and exposure to uncertainty. Therefore, companies need to balance their growth strategies with effective risk management and organizational capabilities.

The results contribute to the existing literature on corporate sustainability by extending the discussion beyond conventional financial performance and firm value to the role of ESG sustainability in mitigating corporate stressors. In particular, this study provides empirical evidence from an emerging capital market and highlights the importance of considering environmental, social, and corporate governance dimensions as complementary mechanisms for strengthening corporate resilience. The findings suggest that ESG practices should not be regarded merely as ethical commitments or disclosure activities; rather, they can function as strategic instruments for risk management, organizational stability, and long-term value creation.

From a practical perspective, corporate managers are encouraged to integrate ESG considerations into their strategic planning and organizational decision-making processes. Investors may also consider ESG performance when evaluating companies' exposure to organizational risks and their long-term stability. Furthermore, policymakers and regulatory institutions can promote sustainability reporting and establish more comprehensive ESG disclosure requirements to improve transparency and encourage responsible corporate behavior. Overall, strengthening environmental, social, and corporate governance sustainability can help companies listed on the Tehran Stock Exchange manage corporate stressors more effectively, enhance stakeholder relationships, and achieve greater organizational resilience and sustainable competitiveness.

Keywords: Environmental Sustainability, Social Sustainability Reporting, Corporate Governance Sustainability Reporting, ESG, Corporate Stressors, Sustainability Reporting, Growth Opportunities, Tehran Stock Exchange, Generalized Least Squares (GLS).

مجله پیشـرفت‌های حسـابداری دانشگاه شیراز
(مجله علوم اجتماعی و انسانی پیشین)
دوره هجدهم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۵، پیاپی ۹۰، صفحه‌های ۴۲۶-۳۹۳
Doi: 10.22099/jaa.2026.54273.2542 **(مقاله علمی)**

بررسی تأثیر پایداری زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری شرکتی بر عوامل تنش‌آفرین شرکت‌ها

مهران نصرت زاده[۱]، زهره حاجیها*[۲]، نوروز نوراله زاده[۳]، رویا دارابی[۴]

چکیده: پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر پایداری زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری شـرکتی بـر عوامـل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند انجام شده است. پایـداری بـه‌عنوان یـک چـارچوب یکپارچـه، شامل سه بُعد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی است که هـر یـک بـه‌طور جداگانـه و ترکیبـی در مدل‌های تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. عوامل تنش‌آفـرین شـامل مجموعـه‌ای از فشـارهای سـازمانی، اجتماعی و قانونی هستند که می‌توانند عملکرد شرکت را تحت‌تأثیر قـرار دهنـد. داده‌هـای پـژوهش از ۱۹۶ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ استخراج شده و با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم‌یافته *(GLS)* تحلیل شده‌اند. نتایج مدل‌های پژوهش نیز هـر سـه بُعـد پایـداری به‌طور جداگانه اثر منفی و معناداری بر عوامل تنش‌آفرین داشتند: پایداری زیست‌محیطی، پایداری اجتماعی و پایداری راهبری شرکتی. این یافته‌ها نشان می‌دهند که هر یک از ابعاد پایداری به‌صورت مستقل نیز نقـش مؤثری در کاهش تنش‌های سازمانی ایفا می‌کنند. این پژوهش بـا ارائـه چـارچوبی تحلیلـی و تجربـی بـرای سنجش اثرات سیاست‌های پایداری بر تنش‌های سازمانی، ضـمن پـر کـردن شـکاف‌های موجـود در ادبیـات علمی، ابزارهای کاربردی مؤثری برای مدیران، سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران فراهم می‌آورد. یافته‌ها تأکیـد می‌کنند که پایداری نه‌تنها یک الزام اخلاقـی و اجتمـاعی، بلکـه ابـزاری راهبـردی بـرای کـاهش تنش‌هـای سازمانی، ارتقاء عملکرد و دستیابی به مزیت رقابتی پایدار محسوب می‌شود.

واژه‌های کلیدی: پایداری زیست‌محیطی، پایداری اجتماعی، پایداری راهبری شرکتی، عوامل تنش‌آفرین.

۱. گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Mehran.nosratzadeh@iau.ac.ir
۲. گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) Drzhajiha@iau.ac.ir
۳. گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. nour547@iau.ac.ir
۴. گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. royadarabi@iau.ac.ir

دریافت: ۱۴۰۴/۶/۲۲ اصلاحات نهایی: ۱۴۰۵/۱/۱۶ پذیرش: ۱۴۰۵/۲/۵

۱. مقدمه

در دهه‌های اخیر، مفهوم پایداری به یکی از محورهای اساسی در مدیریت و عملکرد سازمان‌ها تبدیل شده است (ارشادی و همکاران، ۱۴۰۳). افزایش نگرانی‌ها درباره پیامدهای زیست‌محیطی فعالیت‌های انسانی، ضرورت توجه به مسائل اجتماعی و اهمیت راهبری شرکتی شفاف و اخلاق‌مدار، موجب شده است تا شرکت‌ها فراتر از کسب سود صرف، به مسئولیت‌های گسترده‌تری در قبال محیط‌زیست، جامعه و ذی‌نفعان خود بپردازند (الیوا و همکاران، ۲۰۱۹). در این راستا، الگوی پایداری که شامل ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی هستند، به‌عنوان چارچوبی کلان برای تدوین و اجرای سیاست‌های پایدار در شرکت‌ها مطرح شده‌اند (جعفری‌جم و همکاران، ۱۳۹۸). این الگوها نه تنها به شرکت‌ها کمک می‌کنند تا تعهدات خود را در زمینه پایداری به‌صورت یکپارچه مدیریت کنند، بلکه می‌توانند نقش مهمی در بهبود عملکرد و ایجاد مزیت رقابتی پایدار داشته باشند (ابارد و همکاران، ۲۰۱۴). پایداری زیست‌محیطی به معنای تلاش‌های مستمر شرکت برای کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های خود بر طبیعت است (آرین‌پور و همکاران، ۱۳۹۸). این شامل کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، مدیریت بهینه منابع طبیعی، کاهش تولید زباله و حفاظت از تنوع زیستی است. بعد اجتماعی پایداری بر مسئولیت‌های شرکت نسبت به کارکنان، مشتریان و جامعه اطراف تأکید دارد و شامل ارتقاء حقوق بشر، ترویج عدالت اجتماعی، حفظ سلامت و ایمنی و افزایش مشارکت اجتماعی است (ارهِمجمتس و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین، پایداری راهبری شرکتی بر مبنای اصول شفافیت، پاسخگویی، اخلاق و مدیریت ریسک استوار است و هدف آن تضمین حکمرانی مؤثر و حفظ منافع بلندمدت تمامی ذی‌نفعان است (خوشکار و همکاران، ۱۳۹۸). باوجود اهمیت بالای این ابعاد، الگوی پایداری در شرکت‌ها با چالش‌ها و فشارهای متعددی همراه است که می‌تواند منجر به بروز عوامل تنش‌آفرین درون و پیرامون سازمان شود. عوامل تنش‌آفرین شرکتی شامل مجموعه‌ای از فشارها و مشکلاتی است که می‌تواند بهره‌وری، روحیه کارکنان، تصمیم‌گیری مدیران و عملکرد کلی سازمان را تحت‌تأثیر منفی قرار دهد. این عوامل ممکن است ناشی از افزایش هزینه‌ها، پیچیدگی‌های مدیریتی، مقاومت در برابر تغییرات، تضاد منافع ذی‌نفعان و یا فشارهای قانونی و اجتماعی باشند (ارشادی و همکاران، ۱۴۰۳). بررسی دقیق ارتباط بین الگوی پایداری و عوامل تنش‌آفرین اهمیت بسیاری دارد. ازیک‌سو، سیاست‌های پایداری به‌عنوان ابزارهای کاهش ریسک و افزایش پایداری سازمانی مطرح هستند، اما از سوی دیگر، فرایند اجرای آن‌ها می‌تواند موجب ایجاد تنش‌های جدید در شرکت شود (الیوا و همکاران، ۲۰۱۹). این موضوع به ویژه

زمانی مهم‌تر می‌شود که ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی به‌طور همزمان درنظر گرفته شوند، چراکه تعامل پیچیده بین این ابعاد ممکن است اثرات متفاوتی بر عوامل تنش‌آفرین داشته باشد (ابارد و همکاران، ۲۰۱۴). ضرورت انجام این پژوهش از چند جهت قابل‌توجیه است. نخست اینکه با رشد توجه جهانی به پایداری، شرکت‌ها با فشارهای فزاینده‌ای روبه‌رو شده‌اند که مدیریت آن‌ها نیازمند دانش و راهکارهای علمی است. دوم اینکه مطالعات پیشین عمدتاً به بررسی جداگانه ابعاد پایداری پرداخته‌اند و پژوهش‌های جامع و ترکیبی در این زمینه کم بوده است. سوم، شناخت عوامل تنش‌آفرین و نحوه تعامل آن‌ها با سیاست‌های پایداری می‌تواند به بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و اجرایی کمک کند و ریسک‌های مرتبط با اجرای این سیاست‌ها را کاهش دهد. درنهایت، این پژوهش می‌تواند زمینه‌ساز توسعه راهکارهای نوآورانه برای مدیریت پایداری در شرکت‌ها باشد. نوآوری اصلی این پژوهش در رویکرد یکپارچه و جامع آن است که به بررسی همزمان اثرات ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی بر عوامل تنش‌آفرین می‌پردازد. همچنین، تمرکز بر عوامل تنش‌آفرین که کمتر در پژوهش‌های پیشین مورد توجه قرار گرفته‌اند، وجه تمایز مهمی است. این پژوهش با استفاده از چارچوب نظری نوین و رویکرد تحلیلی دقیق، سعی دارد شکاف‌های موجود در ادبیات علمی را پر کند و به مدیران و سیاست‌گذاران ابزارهای بهتری برای طراحی و اجرای سیاست‌های پایداری ارائه دهد. بدین ترتیب، این پژوهش می‌تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار و بهبود عملکرد سازمانی کمک کند.

۲. مرور ادبیات نظری و تدوین فرضیه‌ها

۲.۱. مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

در دنیای امروز، توجه به پایداری به یکی از ارکان اصلی مدیریت سازمان‌ها تبدیل شده است (دهقانی و همکاران، ۱۴۰۳). توسعه پایدار که در اساس خود، حفظ منابع طبیعی، عدالت اجتماعی و حاکمیت شفاف و پاسخگو را مدنظر دارد، سازمان‌ها را بر آن داشته است تا به شیوه‌ای جامع و متوازن، سیاست‌هایی را در راستای تحقق این اهداف تدوین و اجرا کنند (بابائی و همکاران، ۱۴۰۰). براین‌اساس، الگوی پایداری که ترکیبی از سه بعد کلیدی زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی است، به‌عنوان چارچوبی مؤثر برای هدایت فعالیت‌های سازمان‌ها مطرح شده است (فرل و همکاران، ۲۰۱۹). بُعد زیست‌محیطی پایداری تأکید بر مدیریت و کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های شرکت‌ها بر محیط‌زیست دارد (اورتیز-مارتینز و همکاران، ۲۰۲۳). با افزایش

نگرانی‌های جهانی نسبت به تغییرات اقلیمی، آلودگی‌ها و تخریب منابع طبیعی، شرکت‌ها ناگزیر شده‌اند تا نقش فعالی در کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، بهینه‌سازی مصرف انرژی و منابع، مدیریت پسماند و حفاظت از تنوع زیستی ایفا کنند (پارک و همکاران، ۲۰۱۴؛ سانچز-اینفانته هرناندز و همکاران، ۲۰۲۰). این اقدامات، ضمن ارتقای اعتبار سازمان در میان ذی‌نفعان، به حفظ تعادل و تداوم منابع طبیعی برای نسل‌های آینده کمک می‌کنند (رایمو و همکاران، ۲۰۲۰). بااین‌حال، اجرای سیاست‌های زیست‌محیطی ممکن است چالش‌هایی را به همراه داشته باشد؛ ازجمله هزینه‌های بالا، نیاز به تغییر فرآیندهای تولید، مقاومت کارکنان و فشارهای قانونی که همگی می‌توانند به ایجاد تنش درون سازمانی منجر شوند (روان و همکاران، ۲۰۲۱؛ لیوزی و همکاران، ۲۰۰۲). این تنش‌ها ناشی از تغییرات ناگهانی در ساختارها و شیوه‌های کاری، نگرانی از افزایش هزینه‌ها و عدم اطمینان نسبت به نتایج اجرای سیاست‌های جدید است (ذوالفقاری و عشوری خطیبی، ۱۳۹۷). بعد اجتماعی پایداری بر مسئولیت‌های شرکت نسبت به انسان‌ها و جوامع اطراف تمرکز دارد (محمد و همکاران، ۲۰۲۱). این بخش شامل حمایت از حقوق بشر، ارتقای عدالت و برابری، بهبود شرایط کاری، توجه به رفاه کارکنان و تعامل مؤثر با جوامع محلی است (پیرس، ۲۰۱۸؛ کردستانی و همکاران، ۱۳۹۷). شرکت‌ها با اتخاذ سیاست‌های اجتماعی پایداری می‌توانند روابط خود را با ذی‌نفعان بهبود بخشند، اعتماد عمومی را افزایش دهند و زمینه‌ساز توسعه پایدار اجتماعی شوند (مظفرپورخانی ذاکله‌بری و جهانشاد، ۱۴۰۰). اما این ابعاد نیز پیچیدگی‌هایی دارند. تغییرات فرهنگی و ساختاری که به‌منظور تحقق اهداف اجتماعی لازم است، ممکن است با مقاومت‌های درونی روبه‌رو شود (نیرینو و همکاران، ۲۰۲۱). تضاد منافع بین گروه‌های مختلف ذی‌نفع، تفاوت انتظارات و نگرانی‌های مالی درباره هزینه‌های اجرای این سیاست‌ها می‌تواند به افزایش فشارهای روانی و سازمانی منجر شود (دوراند و همکاران، ۲۰۱۹). به‌عبارت‌دیگر، اگرچه پایداری اجتماعی به بهبود شرایط و کاهش مشکلات انسانی می‌انجامد، ولی مسیر رسیدن به آن می‌تواند موجب ایجاد تنش‌هایی شود که درنهایت بر عملکرد سازمان تأثیرگذار است (صادق و همکاران، ۲۰۲۲).

بُعد راهبری شرکتی یا حکمرانی شرکتی پایدار، به ساختارها و فرآیندهای مدیریتی اشاره دارد که تضمین می‌کنند سازمان به شکل شفاف، مسئولانه و اخلاقی اداره می‌شود (دیانتی دیلمی و خداکرمی، ۱۳۹۶). این بعد بر اهمیت پاسخگویی مدیران به سهامداران و سایر ذی‌نفعان، مدیریت ریسک‌های سازمانی، رعایت قوانین و مقررات و ایجاد تعادل میان منافع مختلف تأکید دارد (پورتر و

همکاران، ۲۰۰۶). حکمرانی قوی می‌تواند موجب کاهش فساد، افزایش شفافیت و بهبود تصمیم‌گیری‌های راهبردی شود (خوشکار و همکاران، ۱۳۹۸). بااین‌وجود، اصلاح ساختارهای راهبری به‌منظور انطباق با سیاست‌های جامع پایداری ممکن است خود منبعی از تنش باشد، چراکه تغییر در ساختارها و فرآیندهای تصمیم‌گیری می‌تواند مقاومت‌هایی را ایجاد کند، به ویژه در سازمان‌های بزرگ و پیچیده که فرهنگ قوی و فرآیندهای تثبیت شده‌ای دارند (نیرینو و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، بُعد راهبری شرکتی هم می‌تواند به‌صورت دوگانه عمل کند؛ هم عاملی برای کاهش تنش‌های سازمانی و هم منبعی برای افزایش آن‌ها (رایمو و همکاران، ۲۰۲۰). در حوزه مدیریت سازمانی، تنش و استرس به‌عنوان واکنش‌های روانی و رفتاری نسبت به فشارهای محیطی شناخته می‌شوند که می‌توانند اثرات منفی بر سلامت فردی و عملکرد سازمانی داشته باشند (روان و همکاران، ۲۰۲۱). در سازمان‌ها، عوامل متعددی می‌توانند موجب بروز این تنش‌ها شوند، ازجمله تغییرات ساختاری، تعارضات داخلی، فشارهای قانونی و اجتماعی، و محدودیت منابع (دهقانی و همکاران، ۱۴۰۳). در زمینه اجرای سیاست‌های جامع پایداری، این تنش‌ها می‌توانند به‌صورت خاص بروز کنند، زیرا اجرای این سیاست‌ها مستلزم تغییرات گسترده در فرهنگ، فرآیندها و رفتارهای سازمانی است (فرل و همکاران، ۲۰۱۹). فشارهای ناشی از تعارض بین منافع مالی کوتاه‌مدت و اهداف پایداری بلندمدت، نیاز به آموزش و تطبیق کارکنان، و چالش‌های هماهنگی بین ابعاد مختلف پایداری از مهم‌ترین عوامل تنش‌زا محسوب می‌شوند (اورتیز-مارتینز و همکاران، ۲۰۲۳). پیاده‌سازی پایداری که هر سه بُعد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی را در بر می‌گیرد، می‌تواند ساختاری پیچیده و چندوجهی داشته باشد (رایمو و همکاران، ۲۰۲۰). این سیاست‌ها ازیک‌سو به‌عنوان ابزاری برای کاهش ریسک‌ها، بهبود اعتبار سازمان و ایجاد مزیت رقابتی پایدار مطرح هستند، و از سوی دیگر، پیچیدگی‌های اجرایی و هزینه‌های ناشی از آن‌ها می‌تواند منجر به افزایش تنش‌ها و فشارهای سازمانی شود (دوراند و همکاران، ۲۰۱۹). به‌طورمثال، هماهنگی بین سیاست‌های زیست‌محیطی و اجتماعی ممکن است به تضادهایی بین ذی‌نفعان منجر شود که ایجاد تعارض و استرس در سازمان را تشدید می‌کند (دهقانی و همکاران، ۱۴۰۳). همچنین، راهبری شرکتی ضعیف می‌تواند این تنش‌ها را افزایش دهد، درحالی‌که راهبری قوی می‌تواند به کاهش آن‌ها کمک کند (دیانتی دیلمی و خداکرمی، ۱۳۹۶؛ نیرینو و همکاران، ۲۰۲۱). به‌عبارت‌دیگر تأثیر سیاست‌های پایداری بر تنش‌های پیرامون شرکت‌ها، بر تلفیقی از نظریه ذی‌نفعان، تئوری نمایندگی و نظریه مشروعیت استوار است. تئوری ذی‌نفعان به‌عنوان زیربنای بُعد

اجتماعی، شرکت را ملزم می‌داند که منافع گروه‌های ذی‌نفع متنوع (کارمندان، جامعه، مشتریان) را در فرآیند تصمیم‌گیری لحاظ کند؛ نادیده گرفتن این گروه می‌تواند منجر به تضاد منافع و تنش اجتماعی شود. بُعد راهبری شرکتی بر تئوری نمایندگی تکیه دارد، جایی‌که شفافیت و ساختارهای پاسخگو (مانند گزارشگری قوی) برای هم‌سوسازی منافع مدیران با سهامداران ضروری است، چراکه عدم شفافیت، خود منبع اصلی عدم اطمینان و تنش است. درنهایت، بُعد زیست‌محیطی به‌شدت تحت‌تأثیر نظریه منابع محدود و CSR محیطی قرار دارد، که بر لزوم مدیریت کارآمد اثرات اکولوژیکی تأکید دارد. اجرای سیاست‌های محیطی با هزینه‌های بالا و تغییرات ساختاری (مانند تغییر فرآیندهای تولید) همراه است که درصورت عدم مدیریت صحیح، می‌تواند منجر به تنش‌های عملیاتی و مالی شود. بنابراین، اگرچه اجرای جامع ESG یک استراتژی دفاعی و پیشگیرانه در برابر ریسک‌های بلندمدت است، اما پیچیدگی‌های ناشی از تطبیق تئوریک (مانند برآورده ساختن همزمان مطالبات محیط‌زیست، عدالت اجتماعی و پاسخگویی مدیریتی)، در کوتاه‌مدت خود می‌تواند به منبع بالقوه و قابل اندازه‌گیری تنش برای سازمان تبدیل شود. بنابراین، بررسی دقیق اثرات هر یک از ابعاد پایداری بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند، نه تنها از منظر علمی اهمیت دارد، بلکه به مدیران سازمان‌ها کمک می‌کند تا با شناخت بهتر این روابط، راهکارهای مناسب برای کاهش تنش‌ها و ارتقای اثربخشی سیاست‌های پایداری طراحی کنند.

باتوجه به مطالب یادشده پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخ به سه پرسش است: آیا پایداری زیست‌محیطی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد؟ آیا پایداری اجتماعی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد؟ آیا پایداری راهبری شرکتی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد؟

۲.۲. تبیین فرضیه‌های پژوهش

بُعد زیست‌محیطی پایداری مستلزم اتخاذ تصمیمات و سیاست‌هایی است که به کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های سازمان بر محیط‌زیست منجر شود (صادق و همکاران، ۲۰۲۲). اجرای این سیاست‌ها می‌تواند شامل به‌کارگیری فناوری‌های نوین، بهینه‌سازی مصرف منابع، کاهش آلاینده‌ها و مدیریت پسماند باشد (سانچز-اینفانته هرناندز و همکاران، ۲۰۲۰). این اقدامات گرچه در بلندمدت به بهبود وضعیت محیط‌زیست و کاهش ریسک‌های مرتبط کمک می‌کنند، اما در کوتاه‌مدت ممکن است هزینه‌های اضافی، تغییرات ساختاری و پیچیدگی‌های عملیاتی ایجاد کنند

(ذوالفقاری و عشوری خطیبی، ۱۳۹۷). علاوه‌براین، فشارهای قانونی و انتظارات جامعه از سازمان در حوزه محیط‌زیست موجب می‌شود شرکت‌ها در معرض چالش‌ها و تنش‌های متعدد قرار گیرند (دوراند و همکاران، ۲۰۱۹). کارکنان و مدیران نیز ممکن است در برابر تغییرات مقاومت نشان دهند که این امر خود منبعی برای بروز استرس‌های سازمانی است (روان و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، پایداری زیست‌محیطی به‌عنوان بخشی از مدل کلی، می‌تواند به‌طور مستقیم بر شدت و ماهیت عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیرگذار باشد (خوشکار و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین فرضیه نخست به شرح ذیل می‌باشد:

"پایداری زیست‌محیطی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد".

بُعد اجتماعی پایداری بر نقش سازمان‌ها در حمایت از عدالت اجتماعی، ارتقای رفاه کارکنان، حفظ حقوق بشر و تعامل مثبت با جوامع محلی و سایر ذی‌نفعان تمرکز دارد (پیرس، ۲۰۱۸). پیاده‌سازی سیاست‌های اجتماعی شامل برنامه‌هایی برای بهبود شرایط کاری، توسعه عدالت سازمانی و تقویت مشارکت ذی‌نفعان است (صادق و همکاران، ۲۰۲۲). هرچند این سیاست‌ها می‌توانند موجب افزایش رضایت و تعلق خاطر کارکنان و ارتقای تصویر سازمان شوند، اما فرآیند اجرای آن‌ها اغلب با چالش‌ها و تضادهایی همراه است (دهقانی و همکاران، ۱۴۰۳). این تضادها ممکن است از اختلاف دیدگاه میان ذی‌نفعان مختلف، فشارهای مالی، و تغییرات مورد نیاز در فرهنگ و ساختار سازمانی ناشی شوند که همگی می‌توانند به افزایش تنش‌های درون‌سازمانی و پیرامونی منجر شوند (روان و همکاران، ۲۰۲۱؛ دیانتی دیلمی و خداکرمی، ۱۳۹۶). بنابراین، گزارشگری پایداری اجتماعی نیز احتمالاً بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند اثرگذار است (رایمو و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین فرضیه دوم به شرح ذیل می‌باشد:

"گزارشگری پایداری اجتماعی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد".

بُعد راهبری شرکتی پایدار به نظام‌ها، فرآیندها و ساختارهای مدیریتی اشاره دارد که شفافیت، پاسخگویی، اخلاق و مدیریت ریسک را تضمین می‌کنند (پورتر و همکاران، ۲۰۰۶). راهبری شرکتی قوی موجب افزایش اعتماد ذی‌نفعان، کاهش ریسک‌های سازمانی و بهبود عملکرد بلندمدت می‌شود (خوشکار و همکاران، ۱۳۹۸). بااین‌حال، اصلاح و بهبود ساختارهای راهبری به‌منظور همسویی با سیاست‌های پایداری می‌تواند چالش‌برانگیز باشد (دوراند و همکاران، ۲۰۱۹). تغییرات راهبری ممکن است با مقاومت‌های درونی همراه شود، خصوصاً زمانی که نیاز به تغییر فرهنگ

سازمانی، فرآیندهای تصمیم‌گیری و روابط قدرت باشد (روان و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین، ناتوانی در مدیریت صحیح راهبری می‌تواند به افزایش بی‌اعتمادی و فشارهای بیرونی منجر شود (جعفری‌جم و همکاران، ۱۳۹۸). از این رو، گزارشگری پایداری راهبری شرکتی احتمالاً بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد (رایمو و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین فرضیه سوم به شرح ذیل می‌باشد:

"گزارشگری پایداری راهبری شرکتی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد".

۲.۳. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی تا به‌حال در داخل و خارج از کشور پیرامون عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند صورت گرفته است که در ادامه به تعدادی از این پژوهش‌های پرداخته‌شده است.

وولف و همکاران (۲۰۲۵) با بهره‌گیری از قدرت تحلیلی روش‌های یادگیری ماشین، یک مطالعه طولی پانزده ساله بر روی شرکت‌های دارویی جهانی انجام دادند تا تأثیر نسبی سه رکن اصلی ESG (محیطی، اجتماعی و راهبری) را بر شاخص‌های عملکردی حساس به تنش ارزیابی کنند. برخلاف پژوهش‌های پیشین که عمدتاً بر مؤلفه محیطی متمرکز بودند، تحلیل آن‌ها نشان داد که در شرایط افزایش فشارهای اجتماعی و اخلاقی، سرمایه‌گذاری فعال و قابل اندازه‌گیری در مؤلفه اجتماعی تنها عاملی است که همبستگی قوی و مستقیم با کاهش هزینه‌های حقوقی ناشی از نقض قوانین یا جنجال‌های مرتبط با اخلاق کسب‌وکار دارد و همزمان منجر به افزایش ملموس اعتماد مشتریان می‌شود. این یافته‌ها یک تغییر پارادایم را نشان می‌دهند: در مدیریت ریسک‌های نوین، تمرکز باید از صرفاً محدودسازی اثرات محیطی به تقویت پایگاه اجتماعی و تعهدات اخلاقی منتقل شود، چراکه این مؤلفه به‌طور مستقیم با پایداری بلندمدت برند و کاهش هزینه‌های تنش‌های غیرمستقیم مرتبط است. کیم و لی (۲۰۲۳) در پژوهشی پیشگامانه با عنوان تاب‌آوری در برابر شوک‌های زنجیره تأمین و گزارشگری زیست‌محیطی، یک تحلیل کمّی بر روی ۲۱۰ شرکت فعال در بخش فناوری پیشرفته ایالات متحده انجام دادند. این پژوهش به‌طورخاص بر نقش گزارشگری شفاف به‌عنوان سازوکاری برای کاهش اثرات ناشی از تنش‌های خارجی (مانند اختلالات ژئوپلیتیکی یا پاندمی‌های غیرمنتظره) تمرکز داشت. یافته‌های اصلی آن‌ها نشان داد که

شرکت‌هایی که ریسک‌های زنجیره تأمین خود را با جزئیات بیشتری در گزارش‌های پایداری افشا می‌کنند، نه تنها نوسانات بازار سهام خود را به‌طور معناداری کاهش داده‌اند، بلکه سطح تاب‌آوری عملیاتی خود را در برابر شوک‌های کوتاه‌مدت نیز افزایش داده‌اند. نتیجه‌گیری کلیدی کیم و لی این است که شفافیت صرفاً یک الزام نظارتی نیست، بلکه خود به یک ابزار راهبردی مدیریت تنش تبدیل شده است؛ زیرا بازار و ذینفعان، شرکت‌های شفاف را از نظر مدیریتی قابل اعتمادتر تلقی می‌کنند. این مطالعه اهمیت گزارشگری ریسک‌های مرتبط با پایداری را در محیط پرنوسان کنونی برجسته می‌سازد. نایرینو و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان جنجال‌های شرکت‌ها و عملکرد مالی شرکت با بررسی نقش تعدیل کننده روش‌های عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی با استفاده از یک پایگاه‌داده متشکل از ۳۵۶ شرکت اروپایی نشان دادند که رابطه منفی و معناداری بین جنجال‌های شرکت و عملکرد مالی وجود دارد. اما اثر تعدیل کننده اقدامات مثبت عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی بر رابطه بین جنجال‌های شرکتی و عملکرد مالی وجود نداشت. محمد و واسیوزمن (۲۰۲۱)، ارتباط افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی (عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی)، مزیت رقابتی و عملکرد شرکت‌ها در مالزی را بررسی کردند. در این راستا داده‌های مربوط به ۶۶۱ شرکت برای دوره ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷ بررسی شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که افشای عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی، که با نمرات افشای محیطی و نمره افشای عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی اندازه‌گیری می‌شود با عملکرد ارتباط مثبت دارد. همچنین شواهد بیانگر اثر تعدیلگر مثبت مزیت رقابتی بر ارتباط بین افشای عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی و عملکرد است. درواقع هنگامی‌که شرکت‌ها دارای مزیت رقابتی هستند، افشای بیشتر منجر به بهبود عملکرد شرکت می‌شود درحالی‌که در شرکت‌هایی که مزیت رقابتی ندارند، افزایش افشای عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی عملکرد شرکت را کاهش می‌دهد. در پژوهشی دیگر، حاجیها و همکاران (۱۴۰۳) به بررسی تأثیر استراتژی تجاری بر رابطه عوامل تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی با تاب‌آوری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر استراتژی تجاری بر رابطه عوامل تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی با تاب‌آوری شرکت به اجرا درآمده است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲ لغایت ۱۴۰۱ است. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگوی داده‌های ترکیبی استفاده شد. نرم‌افزار مورداستفاده برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها نرم‌افزار استاتا نسخه ۱۴ بوده است.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد که عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر منفی بر تاب‌آوری شرکتی دارد. علاوه‌برآن نتایج پژوهش نشان می‌دهد استراتژی تجاری تأثیر مثبت بر رابطه عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند با تاب‌آوری شرکتی دارد. ارشادی و همکاران (۱۴۰۲) به بررسی تأثیر جنجال های شرکتی بر عملکرد پرداختند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر جنجال‌های شرکتی بر عملکرد شرکت‌های در بورس اوراق بهادار تهران به اجرا درآمده است. در این پژوهش داده‌های مورد نیاز از نرم‌افزار رهاورد نوین، صورت های مالی شرکت‌ها و متن کاوی و همچنین سایت بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ است. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگوی داده‌های ترکیبی استفاده شد. نرم‌افزار مورداستفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزار استاتا نسخه ۱۴ بوده است. نتایج فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد که سه معیار محاسبه عملکرد (بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، ارز ش افزوده اقتصادی) تحت‌تأثیر منفی جنجال‌های شرکت قرار می‌گیرند. به‌عبارت‌دیگر افزایش سطح جنجال با عوامل بحث برانگیز و تنش زا، توانایی مدیریت را به میزان قابل‌توجهی کاهش می‌دهد. تصور منفی توسط ذینفعان می‌تواند عواقب مختلفی ازجمله افزایش ریسک مالی، افزایش هزینه بدهی، کاهش شهرت و اعتبار شرکت شود که عملکرد شرکت را کاهش خواهد داد. پژوهش حاضر از چند جنبه اساسی با مطالعات پیشین تفاوت دارد و خلأ مهمی را در ادبیات علمی پر می‌کند. بخش عمده پژوهش‌های گذشته درباره ESG معمولاً بر پیامدهایی مانند عملکرد مالی، هزینه بدهی، مزیت رقابتی، تاب‌آوری یا ارزش بازار شرکت‌ها متمرکز بوده‌اند، درحالی‌که این پژوهش تمرکز خود را از حوزه مالی به حوزه رفتاری ـ سازمانی تغییر داده و تأثیر ابعاد مختلف پایداری را بر عوامل تنش‌آفرین شرکت‌ها بررسی می‌کند؛ متغیری که تاکنون کمتر به‌عنوان یک پیامد مستقیم ESG مورد مطالعه قرار گرفته است. از سوی دیگر، مطالعات پیشین اغلب یکی از ابعاد محیطی، اجتماعی یا راهبری را جداگانه بررسی کرده یا به تحلیل کلی ESG پرداخته‌اند، اما این پژوهش رویکردی یکپارچه و همزمان اتخاذ کرده و هر سه بعد پایداری را هم به‌صورت مستقل و هم در قالب چارچوب جامع مورد آزمون قرار داده است. این رویکرد امکان درک دقیق‌تری از نقش متمایز هر بعد ESG در ایجاد یا کاهش تنش‌های سازمانی فراهم می‌کند. تمایز مهم دیگر پژوهش حاضر، قرار گرفتن آن در بستر اقتصاد ایران است؛ جایی‌که شواهد تجربی مرتبط با پایداری سازمانی و به‌ویژه تأثیر ESG بر عوامل تنش‌آفرین بسیار محدود است. استفاده از داده‌های ۱۹۶

شرکت طی دوره‌ای ده‌ساله، امکان ارائه تصویری واقعی و متناسب با شرایط بازارهای نوظهور را فراهم کرده است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش به‌صورت علی-همبستگی طراحی شده و ماهیت آن به‌صورت پس‌رویدادی است. برای سازمان‌دهی و طبقه‌بندی داده‌ها از شاخص‌های آماری توصیفی (مرکزی، پراکندگی و پراکندگی مرکزی) ازجمله میانگین، میانه، حداقل و حداکثر، و انحراف معیار بهره‌گیری شده است. به‌منظور تعیین مدل مناسب، از پارامترهای ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل‌شده، همچنین آزمون‌های چاو و هاسمن برای تشخیص مدل با اثرات ثابت یا اثرات تصادفی استفاده شد. برای ارزیابی معناداری مدل و آزمون فرضیه‌ها نیز از آزمون‌های t و F بهره گرفته شد. داده‌های مورد نیاز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین، صورت‌های مالی شرکت‌ها و روش سندکاوی و همچنین وب‌سایت کدال استخراج شده‌اند. تجزیه‌وتحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار استاتا نسخه ۱۵ صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ بوده است. پس از اعمال محدودیت‌های ذکر شده (نگاره ۱)، ۱۹۶ شرکت (معادل ۱۹۶۰ سال-شرکت) از مجموع شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس باقی ماند که مورد بررسی قرار گرفتند.

نگاره ۱. غربالگری جامعه پژوهش

شرح	تعداد
کلیه شرکت‌های حاضر در بورس اوراق بهادار تهران	۴۶۲
شرکت‌هایی که در دوره پژوهش تغییر سال مالی یا تغییر فعالیت داده‌اند یا از بورس خارج شده‌اند.	۵۶
شرکت‌هایی که اطلاعات کامل صورت‌های مالی برای محاسبه متغیرهای پژوهش را نداشته‌اند.	۷۶
شرکت‌هایی که جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بیمه‌ها و بانک‌ها بوده‌اند.	۶۰
شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها، منتهی به پایان اسفندماه نباشد.	۷۴
تعداد شرکت‌های باقیمانده (نمونه)	۱۹۶

۳.۱. مدل‌های پژوهش و متغیرهای آن

الگوی رگرسیونی فرضیه پژوهش که برگرفته از مبانی و فرضیه‌های پژوهش می‌باشد به شرح

زیر است:

فرضیه نخست: پایداری زیست‌محیطی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد.

فرضیه ۱:
$$TCFA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1\, Environmental_{i,t} + \sum \beta_k\, Control\ Variable_{i,t} + \sum \beta_n\, Year\&Industry_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه دوم: گزارشگری پایداری اجتماعی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد.

فرضیه ۲:
$$TCFA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1\, social_{i,t} + \sum \beta_k\, Control\ Variable_{i,t} + \sum \beta_n\, Year\&Industry_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه سوم: گزارشگری پایداری راهبری شرکتی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند تأثیر دارد.

فرضیه ۳:
$$TCFA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1\, Corporate_{i,t} + \sum \beta_k\, Control\ Variable_{i,t} + \sum \beta_n\, Year\&Industry_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

عوامل تنش‌آفرین: اطلاعات مربوط به عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند براساس امتیاز عوامل تنش‌آفرین در مطالعات اوادی و مرسات[۱] (۲۰۱۸) و لی و همکاران[۲] (۲۰۱۹) محاسبه می‌شود. این امتیاز با درنظر گرفتن تعداد بحث‌ها برای موضوعات زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی و همچنین سایر رویدادهای منفی که شرکت‌ها در طول سال با آن روبرو شده‌اند، اندازه‌گیری می‌شود. تامسون رویترز[۳] این نمره را چنین تعریف می‌کند: «امتیاز عوامل تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی براساس ۱۴ موضوع تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی محاسبه می‌شود. در طول سال، اگر رسوایی اتفاق بیفتد، شرکت درگیر جریمه می‌شود و این روی نمره و درجه‌بندی کلی تنش‌آفرین تأثیر می‌گذارد. بنابراین می‌توان عوامل تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی که منجر به تنش شرکت می‌شود را مطابق جدول زیر، بیان کرد. قابل‌ذکر است که تمامی این شاخص‌ها از بررسی یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی و همچنین گزارش هیأت‌مدیره به‌دست می‌آید. به‌این‌ترتیب که اگر شرکت‌ها در زمینه عوامل تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی حداقل یک بحث داشته باشند برابر با یک و در غیر اینصورت صفر خواهد بود.

نگاره ۲: عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند

عوامل تنش‌آفرین	شاخص‌های تنش‌آفرین
زیست‌محیطی	تولید زباله‌های خطرناک، مشکلات نظارتی (جریمه‌ها بدون توجه به حجم آلودگی باقی می‌مانند)، تولید مواد شیمیایی تخریب‌کننده ازن، انتشار قابل‌توجه آلودگی، مواد شیمیایی کشاورزی، تغییر اقلیم
اجتماعی	ایمنی محصول کم، بازاریابی / پیمانکاری ضعیف، رویکردهای انحصاری در شرکت
راهبری شرکتی	افزایش غرامت، حاکمیت شرکتی ضعیف، وجود مشکلات حسابداری، گزارش ضعیف شفافیت حاکمیت شرکتی، پاسخگویی سیاسی حاکمیت شرکتی

برگرفته از پژوهش اوادی و مرسات (۲۰۱۸) و لی و همکاران (۲۰۱۹)

گزارشگری پایداری: گزارشگری پایداری براساس مطالعات فخاری و همکاران (۱۳۹۶)، اندازه‌گیری می‌شود. در این راستا ازطریق تحلیل محتوای گزارش‌های فعالیت هیأت‌مدیره استفاده می‌شود. همچنین نمره افشای هر شاخص ازطریق میانگین نمره معیارهای مرتبط با شاخص به‌دست می‌آید. موارد افشا به‌طورکلی شامل ۸۶ معیار در ۳۰ شاخص که در جدول ۳، آورده شده است. نمره هر معیار نیز به شرح زیر است:

اگر موارد افشا به‌صورت کمی‌باشد و یا جزئیات آن به‌صورت شرح مفصل یا تصاویر، نمودارها و جداول باشد نمره افشاء ۱ درنظر گرفته می‌شود.

اگر موارد افشا به‌صورت غیرکمی‌و جزئیات آن به‌صورت توضیحات در حد یکی دو جمله باشد نمره افشاء ۰/۵ است.

درنهایت اگر افشا نشود نمره افشا صفر شود.

درنهایت مجموع این نمرات تقسیم بر ۸۶ می‌گردد و نمره پایداری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی محاسبه می‌گردد (فخاری و همکاران، ۱۳۹۶).

نگاره ۳: معیارهای گزارشگری پایداری

	شاخص‌ها	معیارها ارزیابی ریسک
پایداری محیط‌زیستی	ارزیابی ریسک محیطی	۱. افشای خطرات بالقوه فعالیت‌های شرکت برای سلامتی انسان و محیط محیطی
	آموزش محیطی	۲. افشای آموزش به کارکنان برای تولید باتوجه به ملاحظات

	شاخص‌ها	معیارها ارزیابی ریسک
		زیست‌محیطی و کاهش اثرات زیانبار آن (بر حسب ساعت یا هزینه) ۳. افشای آموزش به به مشتریان برای مصرف باتوجه به ملاحظات زیست‌محیطی و کاهش اثرات زیانبار آن (بر حسب ساعت یا هزینه) شفافیت محیطی
	شفافیت محیطی	۴. افشای گزارشگری محیطی در بخش جداگانه ۵. افشای سیاست‌های آتی محیطی شرکت
	تغییرات آب و هوا	۶. اقدامات جهت کاهش تأثیر فعالیت‌ها بر اقلیم هوا
	تنوع زیستی	۷. افشای استراتژی‌ها برای مدیریت اثرات بر تنوع زیستی و منابع طبیعی ۸. افشای اقدامات در جهت کاهش آثار مخرب، پیشگیری یا رفع آسیب‌ها ازطریق احیای زمین و خاک و جنگل، توسعه فضای سبزو..
	آلایندگی، آلودگی و ضایعات	۹. افشای کل ضایعات و طبقه بندی به‌عنوان خطرناک و غیر خطرناک و نحوه دفع مناسب ۱۰. افشای میزان آلودگی ۱۱. افشای اقدامات انجام شده برای کاهش انتشار گازهای گلخانه ای، سمی و غیره
	سیستم مدیریت زیست‌محیطی	۱۲. افشای دریافت گواهینامه‌های تطابق سیستم مدیریت محیطی EMS (ISO 14000, ISO26000) ۱۳. افشای دریافت جوایز مربوط به رعایت مسائل زیست‌محیطی و...
	انرژی و بهره‌وری آب	۱۴ انرژی و آب مصرفی به تفکیک منبع و میزان آن‌ها ۱۵. میزان انرژی و آب صرفه‌جویی شده به‌دلیل بهبود فرآیندهای شرکت ۱۶. فعالیت‌های شرکت جهت کاهش مصرف آب و انرژی ۱۷. میزان آب و انرژی تجدیدپذیر قابل مصرف مسائل محیطی
	مسائل محیط محصولات و خدمات زنجیره تأمین	۱۸. افشای فعالیت‌های شرکت برای رعایت مسائل زیست‌محیطی از بعد مشتریان و مصرف‌کنندگان و زنجیره تأمین و اشخاص ثالث ازجمله برگزاری یا شرکت در همایش‌های زیست‌محیطی و غیره
پایداری اجتماعی	سرمایه‌گذاری مسئولیت اجتماعی	۱۹. افشای استراتژی‌های مبتنی بر بازار سرمایه و استراتژی‌های مبتنی بر جوامع مثلا سرمایه‌گذاری در شرکت‌های رعایت‌کننده مسائل محیطی یا مؤسسات اجتماعی یا خارج کردن سهام شرکت‌هایی که مسائل اجتماعی را رعایت نمی‌کنند از پورتفو ۲۰. مدیریت ریسک اجتماعی مثلا معاینات ادواری، واکسیناسیون، بیمه عمر، حوادث، بیکاری و...
	یادگیری و	۲۱.افشای کل ساعات آموزش، تشریح فعالیت‌ها یا هزینه آموزش کل

	شاخص‌ها	معیارها ارزیابی ریسک
	آموزش اجتماعی	نیروی کار و...
	شفافیت‌سازی اجتماعی	۲۲ افشای گزارش عملکرد اجتماعی در بخش جداگانه اجتماعی ۲۳. ارائه سیاست‌های آتی اجتماعی سلامت
	سلامت تولید	۲۴. افشای قوانین، آیین‌نامه‌ها و اصول داوطلبانه سلامت تولید ۲۵. تعداد ساعات کاری ازدست‌رفته به‌علت حوادث یا تعداد کل حوادث ۲۶. اقدامات در جهت کاهش عوامل زیان آور محیط کار
	مسائل اجتماعی مشتریان و زنجیره تأمین	۲۷. افشای حفظ حریم خصوصی مشتریان ۲۸. گارانتی و خدمات پس از فروش ۲۹. تعداد شکایات دریافتی از مشتریان یا میزان پرداخت خسارت ۳۰. افشای رویه‌های مربوط به انتخاب تأمین‌کنندگان ۳۱. ارائه مشخصات، کیفیت، دوام و ایمنی محصولات
	حفظ نام تجاری و رفتار ضد رقابتی	۳۲. افشای توافقهای تجاری با شرکت‌های رقیب ۳۳. افشای اطلاعاتی درخصوص توسعه محصولات شرکت یا پروژه‌های پژوهش‌هایی برای بهبود تولید یا افشای مخارج R & D
	حقوق نیروی کار	۳۴. افشای مبالغ حقوق و دستمزد و سایر مزایا ۳۵. میزان استخدام و خروج نیروی کار یا نمودار ترکیب نیروی کار ۳۶. افشای شکایات نیروی کار و پرداخت جرایم به آن‌ها ۳۷. تدابیر کاری انعطاف‌پذیر و فعالیت‌های رفاهی برای کارکنان و خانواده‌هایشان مثل سفر و اردو و هدایا و...
	سلامت و امنیت و بهره‌وری	۳۸. افشای استانداردهای ایمنی و سلامت کار ۳۹.کل صدمات و مرگ و میر کارمند و پیمانکا، نوع و میزان آسیب ۴۰. بهره‌وری نیروی کار
	رعایت اصول حقوق بشر	۴۱. نیروی کار کودک، حمایت از کودکان کار و خیابانی ۴۲. رعایت اصول داوطلبانه حقوق بشر
	توسعه اجتماعی و بشر دوستی	۴۳. افشای کمک‌های مالی برای حمایت از فعالیت‌های اجتماعی، جذب کاراموز و ارتباط با دانشگاه‌ها، کمک به مؤسسات خیریه و مساجد و مدارس و بیمارستان‌ها و... ۴۴. کمک‌های مالی به قربانیان بلایای طبیعی و کشورهای خارجی و. ...
	ادراک اجتماعی ذینفعان	۴۵. تشکیل اتحادیه‌های کارگری و تعاونی ۴۶. سیستم انتقادات و پیشنهادات ۴۷. سنجش میزان رضایت مشتریان و کارکنان و...
	عدم تبعیض و شمول اجتماعی	۴۸. افشای سیاست‌ها و رویه‌های جذب و استخدام و پاداش و... ۴۹. افشای تفکیک کارمندان هر طبقه براساس سن و جنس و عضویت در گروههای اقلیت ۵۰. افشای میزان پاداش کارکنان، نحوه جبران عملکرد کارکنان

	شاخص‌ها	معیارها ارزیابی ریسک
پایداری حاکمیت شرکتی	مدیریت ریسک سرمایه‌گذاری	۵۱. افشای اقدامات شرکت برای مدیریت ریسک سرمایه‌گذاری‌ها ازجمله و تنوع بخشی و...
	اقدامات نظارتی و مدیریت ریسک	۵۲. افشای گزارش کنترل داخلی ۵۳. افشای گزارش حسابرسی ۵۴.افشای چارچوب یکپارچه مدیریت ریسک واحد اقتصادی (ERM)
	شفاف‌سازی راهبری	۵۵. افشای راهبری شرکتی در بخش جداگانه ۵۶. افشای سیاست‌های راهبری آتی ۵۷. افشای معاملات با اشخاص وابسته ۵۸. افشای میزان حضور در بازار و فرهنگ سازمانی و...
	ترکیب هیأت‌مدیره	۵۹. افشای دوگانگی ۶۰. تجربه صنعتی و مالی ۶۱. تعداد جلسات هیأت‌مدیره ۶۲. میزان حضور اعضای هیأت‌مدیره در جلسات ۶۳. وجود زنان در هیأت‌مدیره ۶۴. تعداد سال‌های حضور هیأت‌مدیره ۶۵. موظف بودن یا نبودن ۶۶. تعداد جلسات مدیران غیرموظف کمیته‌ها
	کمیته‌ها	۶۷. افشای تعداد کمیته‌ها ۶۸. تعداد جلسات کمیته‌ها ۶۹. افشای کمیته ریسک ۷۰. کمیته حسابرسی ۷۱.کمیته انتصابات و جبران عملکرد ۷۲.کمیته , CG مسئولیت جتماعی شرکت‌ها , عوامل محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی ۷۳. افشای مدیران مستقل هر کمیته ۷۴. نحوه انتخاب حسابرس و جایگزین و حق‌الزحمه جبران عملکرد
	جبران عملکرد	۷۵. افشای میزان حقوق و پاداش مدیران ۷۶. افشای طرح جبران خدمات و سایر مزایای مدیران ۷۷. فاکتورهای کیفی و کمی ارزیابی عملکرد مدیران
	انطباق با قوانین	۷۸. افشای اطاعت از قوانین مرتبط تجاری و حقوقی ۷۹.دعاوی حقوقی یا انتظار دادخواهی قضایی شرکت اخلاق و فساد و. ..
	اخلاق و فساد و اصول رفتاری	۸۰. افشای کدها و نظام نامه‌ها و منشورهای اخلاقی ۸۱. افشای اقدامات شرکت برای جلوگیری و مبارزه با فساد ۸۲. آموزش اخلاق حرفه‌ای
	رعایت حقوق سهامداران	۸۳. افشای پیشنهاد تقسیم سود متعلق به سهامداران ۸۴. افشای اساسنامه ۸۵. افشای اطلاعات تماس و آدرس الکترونیکی و مسئول پاسخگویی سهام ۸۶. افشای دستورالعمل مالکیت سهام شرکت توسط مدیران و...

متغیرهای کنترلی این پژوهش و به استناد پژوهش تائولی و همکاران (۲۰۲۰) به شرح ذیل می‌باشد:

نگاره ۴. متغیرهای کنترلی پژوهش

اندازه شرکت (Size)	عبارت است از لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت.	صفری و همکاران (۱۴۰۰)
نقدینگی (Liq)	از نسبت دارایی‌های جاری به کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود.	نایرینو و همکاران (۲۰۲۱)
اهرم مالی (LEV)	عبارت است از نسبت بدهی به کل دارایی‌ها.	محمدشریفی و همکاران (۱۴۰۰)،
فرصت رشد (MB)	برابر است با نسبت ارزش بازاری به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.	صفری و همکاران (۱۴۰۰)، دب و همکاران[۴] (۲۰۱۷)
رشد فروش (SG)	برابر است با اختلاف فروش امسال و سال قبل تقسیم بر فروش سال قبل	محمدشریفی و همکاران (۱۴۰۰)،
عمر شرکت (Age)	برابر است با لگاریتم طبیعی عمر شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران	روسی[۵] (۲۰۱۶)، سعیدی و همکاران (۲۰۱۵)

۴. یافته‌های پژوهش

۴.۱. آماره‌های توصیفی

نگاره ۵ آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. آماره‌های توصیفی شامل میانگین، میانه، کمینه، بیشینه و انحراف معیار است که معروف‌ترین و درعین‌حال پرکاربردترین شاخص‌های آمار توصیفی هستند.

نگاره ۵. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند	۰/۴۴۱	۰/۳۵۷	۰/۷۸۶	۰/۱۴۳	۰/۲۴۷	۰/۱۷۵	۱/۴۱۵
گزارشگری پایداری	۰/۴۹۸	۰/۵۰۰	۰/۶۲۰	۰/۳۸۰	۰/۰۷۷	۰/۰۲۷	۱/۸۴۲
پایداری محیط‌زیستی	۰/۴۹۱	۰/۴۴۴	۰/۶۶۷	۰/۳۳۳	۰/۱۲۵	۰/۰۹۷	۱/۶۲۵
پایداری اجتماعی	۰/۵۰۰	۰/۵۰۰	۰/۶۶۷	۰/۳۳۳	۰/۱۱۶	-۰/۰۰۴	۱/۷۵۹
پایداری حاکمیت	۰/۵۰۲	۰/۵۵۶	۰/۶۶۷	۰/۳۳۳	۰/۱۲۴	۰/۰۱۳	۱/۶۳۷

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
شرکتی							
اندازه شرکت	۱۴/۷۳۵	۱۴/۵۰۸	۱۷/۱۷۱	۱۲/۸۳۸	۱/۳۸۰	۰/۳۷۶	۱/۹۹۱
نقدینگی	۰/۶۵۷	۰/۶۷۴	۰/۸۹۵	۰/۳۷۱	۰/۱۷۷	-۰/۲۲۰	۱/۷۳۵
اهرم مالی	۰/۵۳۶	۰/۵۴۲	۰/۸۱۲	۰/۲۳۷	۰/۱۸۵	-۰/۱۰۵	۱/۸۴۷
فرصت رشد	۳/۷۴۴	۲/۶۹۹	۹/۵۹۹	۱/۰۲۸	۲/۷۴۰	۱/۰۵۶	۲/۸۵۱
رشد فروش	۰/۳۹۴	۰/۲۹۷	۱/۲۴۵	-۰/۱۵۹	۰/۴۴۱	۰/۶۲۳	۲/۲۸۳
عمر شرکت	۲/۸۹۶	۲/۸۹۰	۳/۵۵۵	۲/۳۰۳	۰/۳۸۲	۰/۰۲۴	۲/۰۶۸

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در نگاره ارائه‌شده، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش مشاهده می‌شود. میانگین متغیر «عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند » برابر با ۰/۴۴۱ است که نشان‌دهنده وجود تنش در شرکت‌هاست. میانه این متغیر (۰/۳۵۷) کمتر از میانگین بوده و بیانگر توزیع چپ‌کج و وجود مقادیر بالاتر از حد معمول در برخی شرکت‌هاست. شاخص چولگی ۰/۱۷۵ و کشیدگی ۱/۴۱۵ نشان‌دهنده توزیعی نسبتاً متقارن با کشیدگی متوسط است. متغیر «گزارشگری پایداری» با میانگین ۰/۴۹۸، میانه ۰/۵۰۰، چولگی ۰/۰۲۷ و کشیدگی ۱/۸۴۲ دارای توزیعی تقریباً متقارن است که نشان‌دهنده سطح میانی اجرای سیاست‌های پایداری در شرکت‌ها و وجود چند مقدار دورافتاده می‌باشد.

سه مؤلفه اصلی گزارشگری پایداری شامل «پایداری محیط‌زیستی»، «پایداری اجتماعی» و «پایداری حاکمیت شرکتی» میانگین‌هایی نزدیک به ۰/۵ و چولگی نزدیک به صفر دارند که نشان‌دهنده توزیع تقریباً متقارن است. بااین‌حال، کشیدگی بالاتر از ۱/۶ وجود داده‌های دورافتاده را نشان می‌دهد که می‌تواند ناشی از تفاوت میان شرکت‌ها در اجرای ابعاد مختلف پایداری باشد.

متغیرهای کنترلی پژوهش نیز بررسی شده‌اند. «اندازه شرکت» با میانگین لگاریتمی ۱۴/۷۳۵ و چولگی مثبت ۰/۳۷۶ کمی به سمت شرکت‌های بزرگ‌تر متمایل است. «نقدینگی» با میانگین ۰/۶۵۷ و چولگی ۰/۲۲۰- توزیعی نسبتاً متقارن دارد. «اهرم مالی» با میانگین ۰/۵۳۶ و چولگی نزدیک به صفر توزیعی مناسب دارد. «فرصت رشد» میانگین ۳/۷۴۴، چولگی ۱/۰۵۶ و کشیدگی ۲/۸۵۱ دارد که بیانگر توزیع راست‌کج و داده‌های دورافتاده است. «رشد فروش» نیز با میانگین

۰/۳۹۴ و کشیدگی بالا الگویی مشابه دارد. درنهایت، «عمر شرکت» با میانگین ۲/۸۹۶ و چولگی نزدیک به صفر توزیعی متقارن ولی کمی کشیده دارد. درمجموع، اغلب متغیرها دارای توزیع متقارن‌اند، اما وجود داده‌های دورافتاده در برخی موارد (به‌ویژه فرصت رشد و رشد فروش) ضرورت کنترل آماری آن‌ها را در تحلیل‌ها نشان می‌دهد. پژوهش حاضر برای همگن‌تر کردن داده‌های متغیرها اقدام به حذف داده‌های پرت (استفاده از قابلیت وینزورایز) نموده است.

۴.۲. آزمون فرضیه‌های پژوهش

۴.۲.۱. نتایج آزمون مدل ۱

نتیجه آزمون فرضیه ۱ با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته در نگاره ۷ ارائه شده است.

نگاره ۶: نتایج آزمون فرضیه ۱

$$TCFA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1\, Environmental_{i,t} + \sum \beta_k\, Control\ Variable_{i,t} + \sum \beta_n\, Year\&Industry_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر	ضریب	خطا	آماره t	احتمال آماره t
پایداری زیست‌محیطی	-۰/۱۴۵	۰/۰۴۰	-۳/۶۳۰	۰/۰۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۱۰	۰/۰۰۷	۱/۵۱۰	۰/۱۳۲
نقدینگی	-۰/۰۰۲	۰/۰۲۰	-۰/۰۸۰	۰/۹۳۹
اهرم مالی	-۰/۰۶۰	۰/۰۳۲	-۱/۸۶۰	۰/۰۶۳
فرصت رشد	۰/۰۱۸	۰/۰۰۲	۱۱/۹۵۰	۰/۰۰۰۰
رشد فروش	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۸	-۰/۴۴۰	۰/۶۵۹
عمر شرکت	-۰/۰۰۱	۰/۰۲۵	-۰/۰۴۰	۰/۹۶۷
مقدار ثابت	-۰/۰۱۷	۰/۱۳۰	-۰/۱۳۰	۰/۸۹۳
ضریب تعیین		آماره F		احتمال آماره F
۰/۷۲۶۰		۳۳۰.۲۹		۰/۰۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج رگرسیون مدل بررسی تأثیر پایداری زیست‌محیطی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند نشان می‌دهد که پایداری زیست‌محیطی تأثیر منفی و معناداری بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند دارد، به‌طوری‌که ضریب آن برابر با ۰/۱۴۵- با سطح معنی‌داری بسیار قوی است. این بدین معناست که افزایش در شاخص پایداری زیست‌محیطی به‌طور معناداری با کاهش عوامل تنش‌آفرین مرتبط با شرکت همراه است و شرکت‌هایی که عملکرد زیست‌محیطی بهتری دارند، کمتر با ریسک‌ها و تنش‌های احتمالی روبرو می‌شوند. در بین متغیرهای کنترلی، فرصت رشد با ضریب مثبت ۰/۰۱۸ و سطح معنی‌داری بسیار قوی نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که فرصت رشد بالاتری دارند، به احتمال زیاد عوامل تنش‌آفرین بیشتری را تجربه می‌کنند، که ممکن است به‌دلیل پیچیدگی‌ها و چالش‌های مرتبط با توسعه و گسترش فعالیت‌ها باشد. اهرم مالی با ضریب منفی ۰/۰۶۰- و سطح معنی‌داری نزدیک به مرز (۰/۰۶۳) اثر منفی و نسبتاً ضعیفی بر عوامل تنش‌آفرین دارد که می‌تواند بیانگر نقش محدودیت‌های مالی یا محافظه‌کاری در استفاده از بدهی در شرکت‌های با تنش بیشتر باشد. سایر متغیرهای کنترل شامل اندازه شرکت (۰/۱۳۲)، نقدینگی (۰/۹۳۹)، رشد فروش (۰/۶۵۹) و عمر شرکت (۰/۹۶۷) تأثیر معناداری بر عوامل تنش‌آفرین نداشتند، که نشان‌دهنده عدم وجود رابطه مستقیم این متغیرها با عوامل تنش‌آفرین در این نمونه است. مقدار ثابت مدل نیز غیرمعنادار است (۰/۸۹۳) که نشان می‌دهد میانگین عوامل تنش‌آفرین زمانی که سایر متغیرها صفر فرض شوند، به‌طور قابل‌توجهی از صفر متفاوت نیست. ضریب تعیین مدل ۰/۷۲۶ است، به این معنی که تقریباً ۷۲/۶ درصد از تغییرات عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند توسط متغیرهای مستقل و کنترل شده در مدل توضیح داده می‌شود. همچنین، آماره F برابر با ۳۳۰/۲۹ و با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده اعتبار و قدرت توضیح‌دهندگی بالای مدل است. به‌طورخلاصه، یافته‌ها نشان می‌دهند که بهبود پایداری زیست‌محیطی نقش مهم و مؤثری در کاهش عوامل تنش‌آفرین شرکت‌ها دارد، درحالی‌که فرصت رشد به‌عنوان عاملی افزایش‌دهنده این تنش‌ها عمل می‌کند و سایر متغیرهای کنترل تأثیر معناداری نشان نمی‌دهند. این نتایج تأکید بر اهمیت توجه به مسائل زیست‌محیطی در مدیریت ریسک و پایداری شرکت‌ها دارد.

۴.۲.۲. نتایج آزمون مدل ۲

نتیجه آزمون فرضیه ۲ با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته در جدول ۸ ارائه شده

است.

جدول ۷: نتایج آزمون فرضیه ۲

$$TCFA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1\, social_{i,t} + \sum \beta_k\, Control\, Variable_{i,t} + \sum \beta_n\, Year\&Industry_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر	ضریب	خطا	آماره t	احتمال آماره t
پایداری اجتماعی	-۰/۱۴۴	۰/۰۴۰	-۳/۶۲۰	۰/۰۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۱۰	۰/۰۰۷	۱.۴۸۰	۰/۱۳۹
نقدینگی	-۰/۰۱۹	۰/۰۲۲	-۰/۸۸۰	۰/۳۷۸
اهرم مالی	-۰/۰۵۹	۰/۰۳۲	-۱.۸۵۰	۰/۰۶۴
فرصت رشد	۰/۰۱۸	۰/۰۰۲	۱۱/۹۵۰	۰/۰۰۰۰
رشد فروش	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۸	-۰/۳۹۰	۰/۶۵۹
عمر شرکت	-۰/۰۰۱	۰/۰۲۵	-۰/۰۲۰	۰/۹۸۲
مقدار ثابت	-۰/۰۰۸	۰/۱۳۰	-۰/۰۶۰	۰/۹۵۰
ضریب تعیین		آماره F		احتمال آماره F
۰/۷۲۶۱		۳۳۰/۸۵		۰/۰۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج رگرسیون مدل بررسی تأثیر پایداری اجتماعی بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند نشان می‌دهد که پایداری اجتماعی اثر منفی و معناداری بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند دارد، به‌طوری‌که ضریب آن برابر با ۰/۱۴۴- با سطح معنی‌داری بسیار قوی (۰/۰۰۰) است. این بدین معناست که افزایش در شاخص پایداری اجتماعی به‌طور معناداری با کاهش عوامل تنش‌آفرین مرتبط با شرکت همراه است، یعنی شرکت‌هایی که عملکرد بهتری در حوزه‌های اجتماعی دارند، کمتر با ریسک‌ها و تنش‌های احتمالی روبه‌رو می‌شوند. در میان متغیرهای کنترل، فرصت رشد با ضریب مثبت ۰/۰۱۸ و سطح معنی‌داری بسیار قوی (۰/۰۰۰) نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که فرصت رشد بیشتری دارند، با افزایش عوامل تنش‌آفرین روبه‌رو هستند که می‌تواند ناشی از چالش‌های مرتبط با توسعه فعالیت‌ها باشد. اهرم مالی با ضریب منفی -

۰/۰۵۹ و سطح معنی‌داری نزدیک به مرز (۰/۰۶۴) تأثیر منفی و نسبتاً ضعیفی بر عوامل تنش‌آفرین دارد، که احتمالاً نشان‌دهنده نقش محافظه‌کاری مالی یا محدودیت در بدهی شرکت‌های پرتنش است. سایر متغیرهای کنترل شامل اندازه شرکت (۰/۱۳۹) نقدینگی (۰/۳۷۸) رشد فروش (۰/۶۹۵) و عمر شرکت (۰/۹۸۲) تأثیر معناداری بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند نداشتند، که نشان می‌دهد این عوامل در این نمونه تأثیر قابل‌توجهی بر عوامل تنش‌آفرین ندارند. مقدار ثابت مدل نیز غیرمعنادار است (۰/۹۵۰) که نشان می‌دهد میانگین عوامل تنش‌آفرین زمانی که سایر متغیرها صفر فرض شوند، تفاوت قابل‌توجهی ندارد. ضریب تعیین مدل ۰/۷۲۶۱ است که بیانگر این است که تقریباً ۷۲/۶ درصد از تغییرات عوامل تنش‌آفرین توسط متغیرهای مستقل و کنترل شده در مدل توضیح داده می‌شود. همچنین، آماره F برابر با ۳۳۰/۸۵ و با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده اعتبار و قدرت توضیح‌دهندگی بالای مدل است. درمجموع، یافته‌ها تأکید می‌کنند که بهبود پایداری اجتماعی نقش مهم و معناداری در کاهش عوامل تنش‌آفرین شرکت‌ها دارد و فرصت رشد نیز همچنان به‌عنوان عاملی افزایش‌دهنده این تنش‌ها عمل می‌کند، درحالی‌که سایر متغیرهای کنترل تأثیر معناداری ندارند. این نتایج اهمیت توجه به ابعاد اجتماعی پایداری در مدیریت ریسک و کاهش تنش‌های شرکت را برجسته می‌کند.

۴.۲.۳. نتایج آزمون مدل ۳

نتیجه آزمون فرضیه ۳ با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته در نگاره ۹ ارائه شده است.

نگاره ۸: نتایج آزمون فرضیه ۳

$$TCFA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1\, Corporate_{i,t} + \sum \beta_k\, Control\ Variable_{i,t} + \sum \beta_n\, Year\&Industry_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر	ضریب	خطا	آماره t	احتمال آماره t
پایداری راهبری شرکتی	-۰/۱۴۵	۰/۰۴۰	-۳/۶۳۰	۰/۰۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۱۰	۰/۰۰۷	۱۰۵۰۰	۰/۱۳۴
نقدینگی	۰/۰۰۶	۰/۰۲۰	۰/۳۲۰	۰/۷۵۱
اهرم مالی	-۰/۰۶۰	۰/۰۳۲	-۱/۸۷۰	۰/۰۶۲

فرصت رشد	۰/۰۱۸	۰/۰۰۲	۱۱/۹۵۰	۰/۰۰۰۰
رشد فروش	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۸	-۰/۴۳۰	۰/۶۶۹
عمر شرکت	-۰/۰۰۱	۰/۰۲۵	-۰/۰۳۰	۰/۹۷۷
مقدار ثابت	-۰/۰۲۲	۰/۱۲۹	-۰/۱۷۰	۰/۸۶۶
ضریب تعیین		آماره F		احتمال آماره F
۰/۷۲۴۸		۳۳۰/۴۲		۰/۰۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج حاصل از برآورد مدل نشان می‌دهد که پایداری راهبری شرکتی دارای ضریب منفی و معنادار آماری است. این یافته بیانگر آن است که افزایش پایداری در ساختار راهبری شرکتی، به‌طور معناداری منجر به کاهش شاخص عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند می‌شود؛ به‌عبارتی، شرکت‌هایی که از راهبری پایدارتری برخوردارند، احتمالاً گزارشگری مالی شفاف‌تر و با کیفیت‌تری ارائه می‌دهند که درنتیجه نیاز کمتری به تعدیلات یا اصلاحات مالی دارند. از میان متغیرهای کنترلی، فرصت رشد با ضریب مثبت و بسیار معنادار بیشترین تأثیر را بر عوامل تنش‌آفرینی که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با فرصت‌های رشد بالا، تمایل بیشتری به ارائه گزارش‌های مالی با کیفیت دارند. درمقابل، متغیرهایی نظیر نقدینگی، رشد فروش، و عمر شرکت تأثیر معناداری بر متغیر وابسته نداشته‌اند. اهرم مالی نیز با ضریب منفی و سطح معناداری نزدیک به آستانه نشان می‌دهد که افزایش بدهی می‌تواند به کاهش کیفیت گزارشگری مالی منجر شود، هرچند این رابطه در سطح اطمینان ۹۵ درصد کاملاً معنادار نیست. شاخص ضریب تعیین مدل نشان‌دهنده قدرت توضیح‌دهندگی بالای مدل است؛ به‌طوری‌که بیش از ۷۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود. همچنین آماره F مدل بیانگر آن است که مدل به‌طورکلی از نظر آماری معنادار بوده و ترکیب متغیرها توانایی تبیین مناسبی از رفتار متغیر وابسته دارد. درمجموع، یافته‌های این پژوهش تأکید می‌کنند که پایداری راهبری شرکتی و فرصت‌های رشد از عوامل کلیدی در ارتقاء کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها محسوب می‌شوند. این نتایج می‌توانند برای سیاست‌گذاران، مدیران مالی، و سرمایه‌گذاران در ارزیابی ساختارهای راهبری و تصمیم‌گیری‌های مرتبط با افشای اطلاعات مالی، راهگشا باشند.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر سیاست‌های جامع پایداری (شامل ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی) بر عوامل تنش‌آفرین پیرامون شرکت‌ها بود. با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS)، نتایج اصلی نشان داد که سیاست‌های جامع پایداری تأثیر معناداری در کاهش تنش‌های E، S و G دارند. متغیر گزارشگری پایداری نیز ضریب منفی و معنادار در رابطه با عوامل تنش‌آفرین از خود نشان داد، و هر یک از مؤلفه‌های E، S و G به‌طور مستقل و قوی توانسته‌اند تنش‌های مرتبط با شرکت را کاهش دهند. از منظر متغیرهای کنترلی، متغیر فرصت رشد به‌طور معنادار و مثبت با عوامل تنش‌آفرین مرتبط بود، که نشان‌دهنده افزایش تنش‌های E و S ناشی از فعالیت‌های توسعه‌ای بزرگ است؛ سایر متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت، نقدینگی، رشد فروش و عمر شرکت) تأثیر معناداری نداشتند. توان تبیینی مدل نیز با ضریب تعیین بالای ۷۲ درصد، قابل‌قبول ارزیابی شد.

در بحث و تحلیل، این یافته‌ها تأیید می‌کند که افزایش سرمایه‌گذاری در پایداری ریسک‌های تنش پیرامونی را کاهش می‌دهد. این نتیجه با ادبیات پیشین همسو است، به ویژه با کیم و لی (۲۰۲۳) که تأکید داشتند شفافیت گزارشگری به‌عنوان یک ابزار مدیریت تنش در زنجیره تأمین عمل می‌کند. همچنین، تأیید تأثیر مثبت ابعاد منفرد با نتایج وولف و همکاران (۲۰۲۵) همخوانی دارد که بر اهمیت سرمایه‌گذاری فعال در بعد اجتماعی (S) برای کاهش تنش‌های اجتماعی تأکید داشتند. نکته تحلیلی متمایز این پژوهش، شناسایی نقش دوگانه فرصت رشد است؛ این متغیر که تسهیل‌کننده توسعه است، همزمان موجب افزایش تنش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی می‌شود و لزوم مدیریت دقیق ریسک‌های توسعه‌ای را گوشزد می‌کند.

توصیه‌ها و محدودیت‌ها براساس این یافته‌ها، توصیه‌های مدیریتی شامل تمرکز بر ارتقاء سیاست‌های پایداری در هر سه بعد برای کاهش ریسک و مدیریت دقیق ریسک‌های E و S در زمان بهره‌برداری از فرصت‌های رشد است. همچنین، سیاست‌گذاران باید چارچوب‌های حمایتی و الزام‌آوری برای گزارش‌دهی پایداری تدوین کنند. محدودیت‌های اصلی پژوهش عبارتند از: (۱) جامعه آماری محدود به شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که تعمیم‌پذیری را محدود می‌کند؛ (۲) استفاده از شاخص‌های کمی که ممکن است ابعاد کیفی پایداری را به‌طورکامل پوشش ندهند؛ و (۳) ماهیت مقطعی داده‌ها که تحلیل‌های طولی را برای روشن شدن روابط بلندمدت ضروری می‌سازد. در نتیجه‌گیری نهایی، پژوهش حاضر با ارائه چارچوبی جامع، بینشی

کاربردی برای طراحی استراتژی‌های شرکتی در راستای مدیریت ریسک ازطریق پایداری فراهم آورده است.

یادداشت ها

1. Aouadi & Marsat
2. Li & et al
3. Thomson Reuters
4. Deb
5. Rossi

منابع

الف. فارسی

ارشادی، مهدی، صفا، مژگان، حاجیها، زهره، و مقدم، حسین. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر جنجال‌های شرکتی بر عملکرد شرکت‌ها. مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۵۹، ۱–۲۲.

آرین‌پور، آرش، حساس‌یگانه، یحیی، و باباجانی، جعفر. (۱۳۹۸). تحلیل عملکرد پایدار اجتماعی و تأثیر آن بر هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. اقتصاد پولی مالی، ۲۶(۱۸)، ۱۵۵–۱۹۶.

بابائی، فاطمه، رحمانی، علی، همایون، سعید، و امین، وحید. (۱۴۰۰). رابطه بین عملکرد پایداری شرکتی و ارزش شرکت: با تأکید بر نقش امتیاز افشا و اندازه شرکت. مجله دانش حسابداری، ۱۲(۳)، ۱–۲۷.

جعفری‌جم، حسین، علی‌عسگری، فائزه، و زارعی، حمید. (۱۳۹۸). عملکرد مالی و ارزش شرکت‌ها: نقش افشای اطلاعات پایداری. دانش حسابداری مالی، ۶(۳)، ۲۱۵–۲۴۲.

خوشکار، فرزین، زارعی‌لاچینی، جلال، و ایوبی، موسی. (۱۳۹۸). بررسی رابطه مسئولیت اجتماعی با عملکرد مالی شرکت در شرکت‌های فعال عرضه‌کننده محصولات بهداشتی. فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۳(۲۴)، ۶۹–۸۶.

خوشکار، فرزین، زارعی‌لاچینی، جلال، و ایوبی، موسی. (۱۳۹۸). بررسی رابطه مسئولیت اجتماعی با ارزش‌افزوده اقتصادی شرکت در شرکت‌های فعال عرضه‌کننده محصولات بهداشتی. فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۳(۱۱)، ۶۹–۸۶.

دهقانی، ساناز، حاجیها، زهره، و صالحی، مهدی. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر استراتژی تجاری بر رابطه عوامل تنش‌آفرین محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی با تاب‌آوری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. حسابداری مدیریت، ۱۷(۶۳)، ۴۴–۵۸.

دیانتی دیلمی، زهرا، و خداکرمی، الهام. (۱۳۹۶). تأثیر انتشار اخبار زیست‌محیطی روی قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش سرمایه‌گذاری، ۶(۲۳)، ۱۸۹–۲۱۲.

ذوالفقاری، مهدی، و عشوری خطیبی، نگین. (۱۳۹۷). تأثیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی (CSR) بر موفقیت رقابتی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۱(۲)، ۵۴–۶۷.

کردستانی، غلامرضا، قادرزاده، سیدکریم، و حقیقت، حمید. (۱۳۹۷). تأثیر افشای مسئولیت اجتماعی بر معیارهای حسابداری، اقتصادی و بازار ارزیابی عملکرد شرکت‌ها. پیشرفت‌های حسابداری، ۱۰(۱)، ۱۸۷–۲۱۷.

پورخانی ذاکله‌بری، مظفر، و جهانشاد، آزیتا. (۱۴۰۰). ارائه الگو برای افشای پایداری شرکتی و ارزیابی عوامل مرتبط با تئوری مشروعیت بر گزارشگری آن. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۳(۴۹)، ۱۷۷–۲۰۴.

ب. انگلیسی

Arianpour, A., Hassas Yeganeh, Y., & Babajani, J. (2019). Analysis of social sustainability performance and its impact on the cost of capital of companies listed on Tehran Stock Exchange. Monetary and Financial Economics, 26(18), 155–196. (In persian)

Arshadi, M., Safa, M., Hajihasani, Z., & Moghaddam, H. (2024). Investigating the impact of corporate controversies on firm performance. Financial Engineering and Securities Management, 59, 1-22. (In persian)

Babaei, F., Rahmani, A., Homayoun, S., & Amin, V. (2021). The relationship between economic value added of corporate sustainability and firm value: Emphasizing the role of disclosure score and firm size. Accounting Knowledge Journal, 12(3), 1–27. (In persian)

Dehghani, S., Hajihasani, Z., & Salehi, M. (2024). Investigating the effect of business strategy on the relationship between environmental, social, and corporate governance stress factors and resilience of listed companies in Tehran Stock Exchange. Management Accounting, 63, 44-58. (In persian)

Diyanti Deylami, Z., & Khodakarami, E. (2017). The impact of

environmental news disclosure on stock prices of companies listed on Tehran Stock Exchange. Investment Science, 6(23), 189–212. (In persian)

Durand, R., Paugam, L., & Stolowy, H. (2019). Do investors actually value sustainability indices? Replication, development, and new evidence on CSR visibility. Strategic Management Journal, 40(9), 1471–1490. https://doi.org/10.1002/smj.3035

Eliwa, Y., Aboud, A., & Saleh, A. (2019). ESG practices and the cost of debt: Evidence from EU countries. Critical Perspectives on Accounting, 79, 102097.

Erhemjamts, O., & Huang, K. (2019). Institutional ownership horizon, corporate social responsibility and shareholder value. Journal of Business Research, 105, 61–79.

Ferrell, O. C., Harrison, D. E., Ferrell, L., & Hair, J. F. (2019). Business ethics, corporate social responsibility, and brand attitudes: An exploratory study. Journal of Business Research, 95, 491–501. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.07.039

Jafari Jam, H., Ali Asgari, F., & Zarei, H. (2019). Financial performance and firm value: The role of sustainability information disclosure. Financial Accounting Knowledge, 6(3), 215–242. (In persian)

Khoshkar, F., Zarei Lachini, J., & Ayubi, M. (2019). Examining the relationship between social responsibility and financial performance in companies active in the supply of hygienic products. Quarterly Journal of New Research Approaches in Management and Accounting, 3(24), 69–86. (In persian)

Khoshkar, F., Zarei Lachini, J., & Ayubi, M. (2019). Examining the relationship between social responsibility and economic value added in companies active in the supply of hygienic products. Quarterly Journal of New Research Approaches in Management and Accounting, 3(11), 69–86. (In persian)

Kim, S., & Lee, J. (2023). Environmental Disclosure and Supply Chain Resilience: A Case Study of U.S. Advanced Technology Firms. Journal of Sustainable Supply Chain Management, 18(4), 512–530.

Kordestani, G., Ghaderzadeh, S. K., & Haghighat, H. (2018). The impact of social responsibility disclosure on accounting, economic, and market performance evaluation criteria. Accounting Advances, 10(1), 187–217. (In persian)

Livesey, S. M., & Kearins, K. (2002). Transparent and caring corporations? A study of sustainability reports by The Body Shop and Royal Dutch/Shell. Organization & Environment, 15(3), 233–258. https://doi.org/10.1177/1086026602153001

Mohammad, W. M. W., & Wasiuzzaman, S. (2021). Environmental, social and governance (ESG) disclosure, competitive advantage and performance of firms in Malaysia. Cleaner Environmental Systems, 2, 100015. https://doi.org/10.1016/j.cesys.2021.100015

Nirino, N., Santoro, G., Miglietta, N., & Quaglia, R. (2021). Corporate controversies and company's financial performance: Exploring the moderating role of ESG practices. Technological Forecasting and Social Change, 162, 120341. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120341

Obbard, R. W., Sadri, S., Wong, Y. Q., Khitun, A. A., Baker, I., & Thompson, R. C. (2014). Global warming releases microplastic legacy frozen in Arctic sea ice. Earth's Future, 2(6), 315–320. https://doi.org/10.1002/2014EF000240

Ortiz-Martínez, E., Marín-Hernández, S., & Santos-Jaén, J. M. (2023). Sustainability, corporate social responsibility, non-financial reporting and company performance: Relationships and mediating effects in Spanish small and medium sized enterprises. Sustainable Production and Consumption, 35, 349–364. https://doi.org/10.1016/j.spc.2022.12.007

Park, J., Lee, H., & Kim, C. (2014). Corporate social responsibilities, consumer trust and corporate reputation: South Korean consumers' perspectives. Journal of Business Research, 67(3), 295–302. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2013.05.016

Pierce, J. R. (2018). Reexamining the cost of corporate criminal prosecutions. Journal of Management, 44(3), 892–918. https://doi.org/10.1177/0149206315585974

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2006). The link between competitive advantage and corporate social responsibility. Harvard Business Review, 84(12), 78–92.

Pourkhani Zaklehberi, M., & Jahanshad, A. (2021). Developing a model for corporate sustainability disclosure and evaluating factors related to legitimacy theory in its reporting. Financial Accounting and Auditing Research, Spring, 49, 177-204. (In persian)

Raimo, N., De Nuccio, E., Giakoumelou, A., Petruzzella, F., & Vitolla, F. (2020). Non-financial information and cost of equity capital: An empirical analysis in the food and beverage industry. British Food Journal, 122(11), 3451–3472. https://doi.org/10.1108/BFJ-10-2019-0754

Ruan, L., & Liu, H. (2021). Environmental, social, governance activities and firm performance: Evidence from China. Sustainability, 13(2), 767. https://doi.org/10.3390/su13020767

Sadiq, M., Singh, J., Raza, M., & Shafi, M. (2022). The impact of environmental, social and governance index on firm value: Evidence from Malaysia. International Journal of Energy Economics and Policy, 10(5), 456–463. https://doi.org/10.32479/ijeep.10341

Sánchez-Infante Hernández, J. P., Yañez-Araque, B., & Moreno-García, J. (2020). Moderating effect of firm size on the influence of corporate social responsibility in the economic performance of micro-, small- and medium-sized enterprises. Technological Forecasting and Social Change, 151, 119774. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.119774

Wolff, E., Brown, T., & Schultz, K. (2025). Beyond the Environment: The Power of Social (S) Investment in Mitigating Legal Costs and Enhancing Customer Trust. Strategic Management Review, 46(1), 1–22.

Zolfaghari, M., & Ashouri Khatibi, N. (2018). The impact of corporate social responsibility (CSR) reporting on the competitive success of companies listed on Tehran Stock Exchange. Accounting and Management Perspective, 1(2), 54–67. (In persian)